

LETO
1941

ŠTEV.

1

PLANINSKI VESTNIK, LJUBLJANA (Jugoslavija, Slovenija)

Izdaja in zalaga: SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO - OSREDNJE DRUŠTVO, LJUBLJANA

»PLANINSKI VESTNIK« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto 50 din, za inozemstvo 80 din. Naroča, plačuje, reklamira, inserira se pri upravi: Osrednje Slovensko planinsko društvo v Ljubljani.

Uredništvo: Glavni urednik dr. Josip Tominšek v Mariboru; njemu se pošiljajo rokopisi, poročila, sploh spisi za tisk besedila. — Za vsebino so odgovorni avtorji; njim se pridržava pravica ponatisa.

Odgovorni urednik: dr. Arnošt Brilej, Ljubljana.

Izdajatelj in uprava: Slovensko planinsko društvo - Osrednje društvo, Ljubljana. — V področje uprave spadajo vse gmotne zadeve (naročnina, honorarji, oglasi, računi), razvid naslovov, reklamacije.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (njen predstavnik Jože Kramarič).

Vsebina 1. štev.: Slavko Peršič: Cepin — planinčevo orodje (str. 1). — Marijan Čadež: Kdaj in zakaj pri nas sneži (str. 10). — Uroš Župančič: Zimskoplaninski vzpon na Veliko Goličico (str. 13). — Kemperle Pavel: Jugovzhodna stena Turske gore (str. 16). — † Dr. Anton Korošec (str. 19). — Obzor in društvene vesti: Jožef Zazula — po sedemdesetletnici (str. 20); Zakonska Korenčanova — prva poročenca na Kredariči (str. 21); Janko Mlakar, Spomini (str. 22); Sv. Brikej — zaščitnik planincev (str. 23); Tečaj za oskrbnike (str. 23); Predavanja SPD v ljubljanski radioodajni postaji (str. 23); Izleti Osrednjega društva SPD (str. 24); Koča pod Kopo električno razsvetljena (str. 24); Most v Mednem (str. 24); Kózje — Kozjè (str. 24).

Ako potrebujete

tiskovine, kataloge, ilustracije, prospekte in se ne morete odločiti, v kakšni tehniki naj se izdelajo, se blagovolite obrniti na

BAKROTISK
OFFSETTISK IN
LITOGRAFSKI TISK
KLISARNA
KNJIGOTISK IN
UMETNIŠKI TISK

Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani

Brzojavni naslov: »Jugotiskarna Ljubljana«

Umetniški grafični zavod, v katerem so zastopane vse moderne grafične panoge. Vsa grafična dela se izvršujejo lepo, solidno in po zmerni ceni

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Telefon:

37-81, 37-82,
37-83, 37-84

Brzojavni naslov:

Kredit Ljubljana

LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 50

Podružnica: BEOGRAD, Uzun Mirkova ulica 10

Telefon: 29-154 — Brzojavni naslov: Kredit Beograd

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila doma in v tujino, safe-deposits itd.

Slavko Peršič:

Cepin — planinčevo orodje

(Perorisbe: **V l a s t o K o p a č.**)

Med opremo pravega, resnega planinca in alpinista spada dober cepin.

Cepin ni za parado na kolodvoru niti ni promenadna palica, ampak je alpinistu pravo orodje, v gorah porabno v vsakem letnem času, neobhodno v ledu in snegu. Celo pri plezanju v stenah je večkrat, predvsem spomladi in v zgodnjem poletju, dobrodošel. Često zavisi od njega planincu življenje. Zato mora planinec, enako ko vso opremo, tudi cepin imeti v prvovrstnem stanju. Ni vsak cepin — planinski cepin!

Cepin ima svojo razvojno dobo. Prvi obiskovalci visokih gora ga niso poznali; takrat so si pomagali z dolgimi, okovanimi gorskimi palicami, ponekod zgoraj okrašenimi z gamsovimi rogovjem. Da so sekali v led stope, so nosili s seboj sekire, kladiva in drvarske cepine (>krampe<).

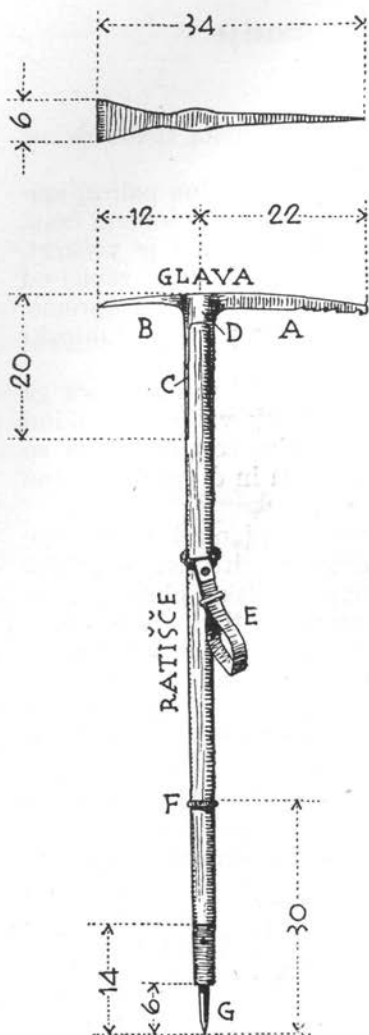
Razvoju alpinistike — posebno zimske — z njenimi novimi potrebami se je morala prilagoditi oprema, močna in priročna. Na gorsko palico so nasadili sekirico, podobno današnji gasilski; obliko pa so ji dali primerno delu v srenu in ledu. Nastali so tisti helebardasti cepini v klasični dobi alpinistike, ki so še danes — dasi okorni — porabni za dričanje po snežišjih, nikakor pa ne služijo za tvegano delo v ledu in srenu. Prekratki cepini v naših gorah tudi niso kaj prida, so prej v napotje. Vsestransko porabljive cepine so začeli izdelovati predvsem Švicarji.

Opis cepina. Glava cepina tvorita oklo in lopatica, ki sta z vilicami vred ročno izdelana iz enega kosa najboljšega, srednje trdega kovnega jekla, nasajena na ratišče in nekoliko upognjena. Kljunasto upognjeno oklo je oglatega prereza in na spodnji strani zasekano z zazobki, usmerjenimi proti lopatici. Ti zazobki imajo namen, da se oklo trdneje oprime gmote, kamor je potisneš. Proti koncu se oklo zaradi večjega učinka razbijanja nagloma zoži. Oklo je težje od lopatice. Dolžina okla je običajno 18 cm. Cepin s krajšim oklom slabo služi. Izkušnje naših zimskih alpinistov so pokazale, da je tudi 18 cm oklo prekratko; ustrezala bi dolžina okoli 22 cm. Lopatica je trikotne oblike, njen prednji rob je ravno odrezan, ostro obrušen, vogali so ostri (ne zaokroženi ali odrezani).

Ratišče je iz zdravega jesenovega lesa (najboljši je hickory), v prerezu ovalno, da je prijem dober, in tako močno, da se ne proži.

Cepinova glava je s tulcem in z vilicami pravokotno nasajena na ratišče, zakovnice skozi vilice v ratišče pa trdno drže glavo z njim. Drugi, nekoliko tanjši konec ratišča se zožuje v konico, ki sestaja iz ostre, robate, jeklene osti (štekelj), s svojim tulcem nasajene v ratišče. Ost mora biti vedno ostro prikonice, da lahko najde povsod dobro oporo.

Po ratišču se premika na kovinskem obroču konopljena zanka s kovinsko zankico. Ko se poslužujemo cepina in ga imamo z zanko pritrjenega na zapestju, potisnemo kovinsko zankico k zapestju. Da zanka ne zdrkne z ratišča, je v primerni razdalji od konice (okoli 30 cm) kovinast okov. Namesto tega okova je lahko vijak z glavico. Vsak dober cepin ima konopljeno zanko; pri sekanju stopinj znatno razbremenjuje silo v dlani, ozir. v zapestju: cepin ne more pasti iz rok, zanka lahko služi za nošnjo cepina na roki ali na nahrbtniku ali v steni pri vlačanju cepina z vrvjo navzgor.

- A = oklo z zazobki
 B = lopatica
 C = vilice z zakovnicami
 D = tulec
 E = zanka na premikajočem se [obročku]
 F = okov za zaustavljanje obročka
 G = konica

Cepin ne sme biti ne predolg ne prekratek. Najprimernejša je dobočna višina; povprečna dolžina je 90—100 cm (cepin za plezanje v ledu meri okrog 75 cm), teža mu je 900—1200 g in se ravna po cepinovi dolžini.

Opisani cepin služi alpinistu v enake namene, kakor so v klasični dobi alpinistike uporabljali gorsko palico in sekirico vsako zase. Cepin ni niti samo za sekanje stopov niti samo za varovanje sebe in tovariša.

Sekanje stopov. Ko na trdo osrenjenem snežišču tudi robovi čevljev z okovjem vred ne najdejo opore, derez pa nimamo ali ne držé, si napravimo stope s cepinom. Kdaj in kje jih začnemo sekati, zavisí od kakovosti srena, ledu, od naklonine in izpostavljenosti snežne vesine, pa tudi od obutve ter planinčeve spretnosti in izvežbanosti. Slabo nakovani čevlji že pri malo naklonjenem pobočju trdega, oledenelega srena ne najdejo opore.

Za sekanje stopov je potrebna tehnika in moč; pridobiš jih z izkušnjami in vajo. Ni stalnih pravil, po katerih bi se v vsakem primeru ravnali; navajamo le nekatere splošne smernice. Stope je treba sekati smotrno in načrtno, s pa-

metno izrabo telesnih moči. Delajo naj le roke, telo bodi mirno in nekoliko nagnjeno k pobočju. Zamahi s cepinom naj bodo kratki in krepki, oklo naj vedno zadene v določeno mesto. Vihtenje cepina nad glavo je skoroda nepotrebno, z njim izgubljammo ravnotežje.

V srenu izgrebemo stop z lopatico, stop naj bo nekoliko naklonjen proti pobočju ali vodoraven, nikakor pa ne nagnjen navzven. Na zunanji strani imej stop rob, dolg bodi za čevljevo dolžino in primerno

Pretenje

- a) notranja noga, notranja roka
 b) zunanja noga, zunanja roka

širok. Samo izkušenemu zadostujejo le izgrebotine za prste ali rob čevlja. Nad stopom odstranimo še sneg, ki bi oviral nogo nad gležnjem in s tem otežkočal držanje ravnotežja. — V led vsekamo z oklom navpično brazdo. Na zgornji strani brazde, klinasto proti njej, odbijemo led in nato še z lopatico sčistimo stop. Tudi kadar imamo dereze na nogah, sekamo stope, zato da noga v gležnju ne trpi. Razen tega je hoja z derezami po stopih varnejša in manj naporna. — Stopi naj bodo med seboj primerno oddaljeni, ne predaleč eden od drugega; pomisliti moramo, da nam bodo koristili pri morebitnem povratku. — Na krajih, kjer se obrnemo v drugo smer, delamo večje stope. Posebno

veliki in zelo skrbno izdelani stopi so stojišča, s katerih varujemo tovariša. — Smer stopov lahko poteka navpično navzgor ali poševno gor in dol; zelo redko naravnost navzdol, ker je to delo nevarnejše, zelo utrudljivo in zamudno. Sled stopov naj vodi v ključih, kar je najprimernejše. Ključi naj bodo čim daljši, da ne bo mnogo obratišč.

Sekanje stopov v svoji neposredni bližini je mnogo težje in naporejše, ker moramo cepin prijeti na kratko, zaradi česar zgubimo na zamahu. Zato naredimo najprej dva stopa, stopimo v prvega ter sekamo naslednji stop, tako da imamo vedno vmesen prost stop. Na ta način lahko izkoristimo poln cepinov zamah. V stopu stojimo vedno z zunanjo nogo,¹ notranja noga pa sloni ali še boljše kleči na dvigajočem se pobočju, teža telesa je nekoliko nagnjena proti pobočju, vendar mora počivati na nogi, ki je v stopu.

Pri prečenju snežišča ne speljemo sledi stopov v popolnoma vodoravni smeri, nego poteka njih sled nekoliko navzgor. Običajno izdelamo stop za zunanjo nogo; na notranjo nogo in ob varovanju s cepinom pa se opremo ob snežišče in prenesemo zunanjo nogo v izdelani stop. S cepinom se varujemo tako, da zasadimo oklo do kraja v pobočje, z eno roko držimo za vrat lopatice, z drugo za ratišče. Kadar je sren izredno trd in naklonina velika, tedaj moramo narediti pomožni stop, ki bo zelo koristil pri morebitnem povratku. Ta pomožni stop, namenjen za notranjo nogo, je manjši in leži v isti višini ko njemu sledeči stop za zunanjo nogo.

Kakor pri hoji po stopih poševno navzgor, tako poševno navzdol je zunanja noga vedno na večjem, skrbno izdelanem stopu. Pomožni stop, ki je za prehodni korak notranje noge, lahko odpade, če smo dovolj spretni v prečenju snežišč, če sren ni pretrd in svet preizpostavljen ter če imamo dereze na nogah. Na zelo strmih in ozkih snežiščih, v strmih žlebovih, ko moramo naravnost navzgor, delamo stope, prav za prav luknje za prste čevljev, v dveh vzporednih sledeh. Luknje se vrste izmenoma v stopnjah za levo in desno nogo; te luknje so tudi dobra opora za roke pri sestopanju in za naslednjega plezalca. — Po stopih navzdol sestopajmo prožno in mehko (ne sunkovito), ker bi sicer razdrli stop in bi noga izgubila oporo. Na krajših, zelo strmih mestih je pri sestopanju priporočljivo, da se eden izmed plezalcev spusti po vrvi navzdol in nato dela navzgor stope za drugega plezalca.

Varovanje samega sebe. Hoja po snežiščih, kjer je sneg mehak ali na površini razmehčan in kjer ni posebnih naklonin, ni težka, ker noga že pod samim pritiskom najde dobro oporo. Pri tršem sreču pa moramo pri vzponu s prsti čevljev ali s krepkimi udarci pet pri sestopu delati dovolj dobre stope.

Pri prečenju strmih snežišč — ko se sneg poda že pod pritiskom noge ali pa zadostuje nekoliko udarcev s sprednjim delom čevlja, da najde noga oporo — nam cepin izborna služi. Držimo ga

¹ Notranja noga, notranja roka: pri prečenju z bokom k pobočju — noga, ki je više na dvigajočem se pobočju, roka, s katero se lahko v pokončni drži dotaknemo pobočja, če je to možno, oz. ki je blizu dvigajočega se pobočja.

Zunanja noga, zunanja roka: oboje nasprotno notranji nogi in notranji roki. (Glej risbo!)

Foto Jože Kovačič

Križevnik (pri Poljskih devicah)

z eno roko za vrat lopatice (oklo obrnjeno navzdol), z drugo pa za ratišče, ki je s konico naslonjeno ob pobočje in nudi izvrstno oporo pri držanju ravnotežja. Telo mora biti pokonci; le nekoliko je lahko naklonjeno proti pobočju, zato da ne more omahnuti navzven, kar bi utegnilo postati usodno. Stopi morajo biti navpično obremenjeni. Takšna je naravna hoja po naklonjenih pobočjih; pri taki hoji je

Sekanje stopov

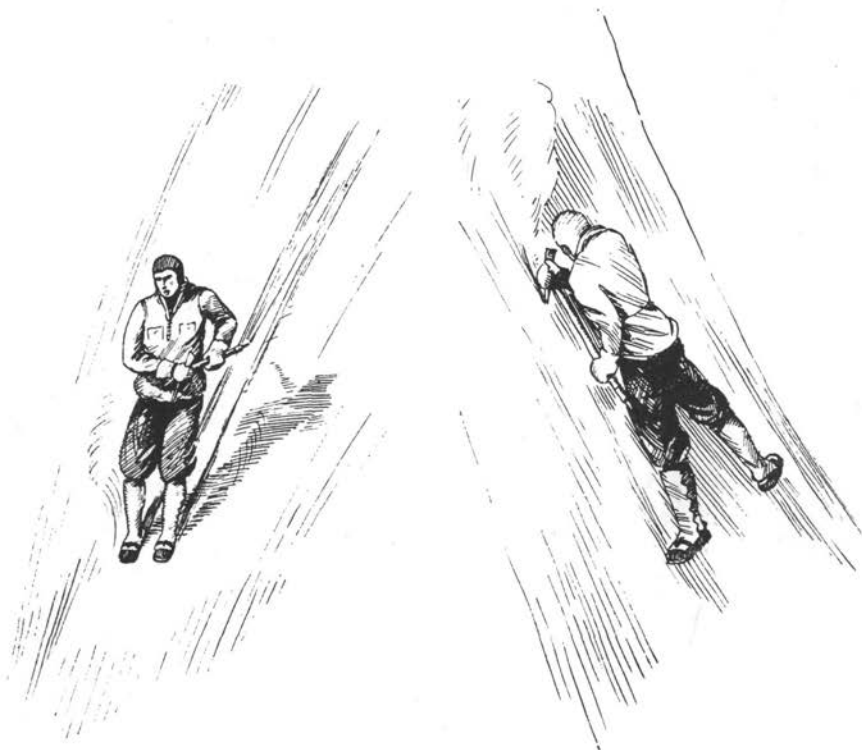
Vzpon naravnost navzgor

možnost spodrsnjenja majhna. — Če pa pri prečenju snežišča zasa-
jamo oklo v trdo gmoto, držeč pri tem za vrat lopatice in za ratišče,
tedaj tako zasidrani cepin naj ne bo za prijem, nego le za oporo in
varovanje pri morebitni izgubi ravnotežja. Razumljivo je, da mora
biti v obeh primerih cepin s konopljeno zanko pritrjen na zapestju.

V strmih žlebovih in strmih snežnih vesinah, tako pri vzponu
naravnost navzgor ko pri sestopu naravnost navzdol, zasa-
jamo cepinovo ratišče navpično v snežno gmoto čim globlje. Pri vzpo-
nu, opiraje se z obema rokama na cepinovo glavo s pritiskom na cepin

v smeri ratišča, se vzdigujemo in delamo s prsti čevljev luknje za stope. Cepin izderemo šele, ko stojimo tako varno, da ne moremo izgubiti ravnotežja in opore v stopih; nato ga ponovno potisnemo nad sabo v sneg. — Pri vzpenjanju ali prečenju ne posebno naklonjenih snežišč, toda osrenjenih tako, da se skorja vdaja pod težo človeka in se telo globoko ugreza v mehko gmoto, razbremenimo težišče na nogah s tem, da polagamo cepin z ratiščem na sneg in se z obema rokama opiramo na ratišče. Tako, nekako po štirih ali še z oporo na

Dričanje

Zdrčanje

kolenih, često uspešno preprečimo sneženo pobočje, ki bi sicer dalo mnogo truda in napora.

Pri sestopanju naravnost navzdol, kar se seveda zelo redko dogaja, moramo biti izredno previdni, zlasti če je pregled sveta pod nami omejen. Sestopamo lahko na enak način, kakor se vzpenjamo. Ko stojimo v trdnem stopu, izderemo cepin in ga zasadimo tik ob stopalih ali med stopali. Opremo se z obema rokama nanj, nato delamo s prsti čevljev luknje navzdol. Vse delo bodi mirno, brez vsakršnih sunkov. Tudi tu naj velja, da mora biti telo pokonci in obremenitev stopov navpična. Zapomnimo si, da je zasidrani cepin samo za varovanje ravnotežja, a skoro nikdar ni prijem, na katerem naj bi visel večji del telesne teže.

Pri blagi naklonini pobočja in na preglednem snežišču sestopamo s pogledom navzdol, pri čemer krepko pritiskamo pete v snežno površino. Cepin držimo okoli vratu lopatice, oklo je obrnjeno navzdol; z drugo roko, zaročno pokrčeno, pa držimo za ratišče, potekajoče ob boku, tako da se cepinova konica dotika snežne površine. Vselej ni potrebno, da je cepin v tem položaju; mnogokrat zadostuje, da imamo z istimi prijemi cepin pred seboj v pripravljenosti, da se nanj opremo ali pa potisnemo oklo v sren, če bi izgubili ravnotežje.

Dričanje s cepinom. Na sličen način sestopamo dričaje. Dričamo se stoje po podplatih čevljev, smer dajemo z zaobračanjem stopal in telesa; s pritiskom pet ob snežno površino pa zaviramo in zaustavljamo. Taka vožnja navzdol zahteva moči in vaje, pa tudi pogled mora ves čas budno spremljati smer dričanja, da zapaziš vse ovire, ki bi se jim bilo treba izogniti. Pri dričanju stojé so kolena upognjena, da prestrežejo morebitne sunke, telo je v rahlem predklonu. Če pobočje ni preveč naklonjeno, imamo cepin v rokah v pripravljenosti (enako ko pri sestopanju), da si pomagamo pri držanju ravnotežja. Na strmem pobočju ali v strmem žlebu pa držimo cepin okoli vratu lopatice, ratišče poteka ob boku nazaj in konica razí snežno površino. Zavremo s pritiskom pet in z obremenitvijo cepinove konice. — Sede se podričamo le, kadar je sneg tako mehak ali le na površini osrenjen toliko, da je hoja navzdol zaradi globokega udiranja zelo težka, in če je pobočje popolnoma varno, da ni skokov, pragov, razpok, čeri i. sl. S cepinovo konico ali z oklom — ravna se po gostoti in trdoti snežene gmote — zaviramo brzino. V splošnem pa se izogibajmo dričanja sede.

Zdrčanje. Če zgubimo ravnotežje in začenjamo neprosto voljno vožnjo navzdol in pri tem ni možnosti, da bi se s kristijanijo zaustavili, tedaj se — da preprečimo kotaljenje — obrnimo na trebuh z nogami naprej, stegnimo noge v razkorak in s prsti čevljev skušajmo zavirati. Roke pri tem krepko držé cepin, ena za ratišče, nekoliko privzdignjeno, druga s prijemom za vrat lopatice naglo potiska postopoma oklo v sneženo gmoto, da telo obvisi na cepinu. Opiraje se na oklo, vstanemo in šele, ko imamo dober stop, izderemo cepin. Ne zasadi mo okla naenkrat s silo v osrenjeno površino; kajti zaradi trenutno nastalega sunka bi roke morda ne mogle obdržati cepina.

Naramno varovanje

Varovanja tovariša. Ko se s tovarišem vzpenjamo na solnčni vrh in naju spaja varujoča vrv, tedaj mora često priskočiti tudi cepin na pomoč pri varovanju. Kjer je stojišče široko in sneg dovolj trdo osre-njen, varujemo napredujočega tovariša z naramnim varovanjem, sebe pa zavarujemo z zanko na cepinu, ki je do glave potisnjen v sneg.

Varovanje z vrvojo cepina

Važno je torej: varno stojišče, široka stopinja, cepin potisnjen nekoliko poševno proti naklonini pobočja in čim globlje v sneženo gmoto. Samega sebe zavarujemo z zanko na od sebe potekajoči vrvi, tovariša pa varujemo z drugim delom vrvi, ki poteka preko rame k tovarišu. — Lahko ga varujemo tudi tako, da vrv poteka okoli cepina. Predpogoj je seveda varno, trdno stojišče in cepin, globoko zasajen poševno v smeri, v kateri pričakujemo sunek ob morebitnem zdrčanju. Cepin potiskamo s kolonom k tlom, da ne izskoči, obenem pa pazimo, da tudi vrv, ki jo držimo z obema rokama, poteka lepo okoli cepina. — Pri tegu vrvi zaradi zdrčanja se cepin ne izruje, ker takrat varujoči z vso težo svojega telesa pritisne nanj.

Cepin vzdrži v položaju in tudi tovariš obvisi na vrvi, ki poteka okoli cepina. Roke morejo obdržati vrv, ker je pri spodrsnenju sunek majhen, večinoma le teg. Ni potrebno, da je varujoča vrv nekajkrat ovita okoli ratišča, ker je na ta način podajanje vrvi, oz. popuščanje, zamudno in ovira vestno varovanje; važno pa je, da poteka vrv ves čas ob snežni površini, četudi cepin ne more biti do glave potisnjen vanjo. Varujoči mora slediti vsakemu gibu tovariša in ne sme imeti mnogo opravka z urejevanjem vrvi okoli cepina. — Pri zelo trdem in plitkem srenu ter v ledu je možno varovanje tako, da oklo potisnemo v belo gmoto, na ratišče pa pritiskamo s kolonom ali s podlehtjo. Vrv, ki poteka čez lopatico, moramo držati z obema rokama in paziti na to, da ne zdrkne z lopatice. To varovanje je le zasilno in za kratke razdalje.

Vprašanje je, če bi mogel varujoči obdržati tovariša pri morebitnem padcu. Bolj je uporaben ta način za varovanje tovariša, ki sledi.

Pri vseh varovanjih moramo paziti na to, da je vrh ves čas napeta in da ni stojišče v smeri padca; moglo bi se zgoditi, da spodnese noge ali kakor koli že zruši ravnotežje varujočega tovariša vrh, ki se premika obenem s tovarišem, ki je zdrčal. — Pleza naj se na kratke razdalje, da so morebitni sunki čim slabši. — Varuj dobro, skrbno in vztrajno, dokler ni tovariš na varnem! Bolje in bolj pošteno je, da se sploh ne varuje (kar je seveda odgovornejše za vsakega posebej), nego da se slabo varuje.

Prebijanje in rušenje opasti je ne samo izredno resno in težavno delo zimskega alpinista, ampak tudi tvegano. To delo, ki mora biti izvršeno po določenem načrtu, temelji na izkustvih in ga bo morda podrobneje opisal kateri izmed zimskih alpinistov.

Cepin poleti. Kdor poleti vzame cepin v gore, že ve, zakaj ga vzame. Tudi v tem letnem času mu mnogo koristi.

Pri sestopanju po skrotju je s pomočjo cepina mogoče zelo hitro napredovati. Lahko tečemo in preskakujemo preko ovir, pri čemer imamo cepin enako ko v snegu v pripravljenosti. Tudi mišičevje je pri tem napeto in v pričakovanju, da v hipu naredi potrebne gibe, da ostane telo pokonci. Med tekom navzdol zadostuje rahla opora s cepinom nazaj, da ujamemo ravnotežje. — Pri vzponih po dolgih, strmih, drnastih pobočjih je cepin odličen pripomoček. Uporabljamo ga na enak način ko v snegu. Na primernem mestu, kjer oklo dobro prime, ga potisnemo globoko v zemljo. S prijemom z roko okoli vratu lopatice in s pritiskom podlehti na ratišče varujemo samega sebe. Telo vlečemo navzgor, z drugo roko iščemo primerne oprimke ali opore, z nogami pa si pomagamo. Tovariša varujemo tako, da vrh poteka nad vratom lopatice. — Pri prečenju in sestopanju držimo cepin enako ko v snegu.

Tudi pri plezanju cepin ni vselej odveč, posebno ne spomladi in v zgodnjem poletju, ko leži pod stenami in v grapah, pa tudi v steni sami še mnogo srena. V položnejših plateg naletiš na širše pokline, v katere zatakneš cepinovo oklo in se s skrbnim pritiskom nanj vzpneš kvišku. V večje razpoke lahko zatakneš ratišče. Podstavljen ali pa zataknjen cepin je lahko prav dober prijem in stop. Kadar cepin pri plezanju, dasiravno pritrjen z zanko na zapestju, ovira vzpenjanje, tedaj ga ali navežemo na nahrbtnik ali potegnemo posebej z vrvo navzgor ali ga damo z glavo na dno nahrbtnika, tako da ratišče moli ven navzgor. Da se ne poškoduje nahrbtnik ali vsebina, imata oklo in lopatica usnjata toka.

V sili mora cepin opraviti v steni enako delo ko kladivo. Je pa tudi splošno orodje planinca. Z njim seka drva, odpira konzervne škatle, izravnava tla za šotor in bivak, nadomeščuje šotorsko palico, fotostativ, izkopava prst, razbija kamenine kot geološko kladivo; če ni sond, je cepin dober za sondiranje v plazovih pri iskanju ponesrečenca, v sili služi tudi kot — orožje.

Cepin hranimo na suhem prostoru. Če se les razsuši in kovinski deli »plešejo«, tedaj položimo cepin za nekoliko časa v vodo. Z novega cepina ostrgamo lošč in naoljimo ratišče, kovinske dele pa namažemo z mastjo.

* * *

Parabola v razpredelnici o razvoju zimske alpinistike gre nazgor. Novi, mladi in pogumni se pojavljajo vzporedno s starejšimi, izkušenimi plezalc. Mladim, borbenim naj bodo te vrstice o cepinu predpriprava, kdaj, zakaj in kako gremo s cepinom v gore. Nošnja cepina ne označuje planinca, ampak planinec mu določa pravo planinsko rabo.

Marijan Čadež:

Kdaj in zakaj pri nas sneži

Vse padavine imajo svoj izvor v vodnih hlapih (parah), to je v vodi, ki se razprostira v plinastem stanju v našem ozračju.

Tekoča voda morij izhlapeva v ogromnih množinah, izhlapelo vodo odnašajo vetrovi v vse smeri. Ko hlapi dospejo v hladnejše predele, se pretvorijo zopet nazaj v tekočo vodo ali celo takoj v trdno: v oblake, meglo, roso, slano ali ivje. Zanimivo je dejstvo, da se oblaki kot nositelji padavin razvijajo navadno v višinah nad 3000 metrov in da so sestavljeni iz snežnih kristalov in kapljic. Celo poletni dež ima svoj izvor skoraj vedno v tankih snežnih oblakih, razprostirajočih se v višinah okoli 4000 metrov, kjer obstoje preko celega leta nizke temperature pod ničlo.

Omenjeni nositelji padavin se morejo kajpada razviti le tedaj, kadar je v ozračju dovolj vlage, in nam morejo prinesiti sneg, če imamo v višinah kakor tudi v nižinah primerno nizke temperature. Zato si skušajmo odgovoriti na vprašanje, kdaj se pojavita oba pogoja združeno.

I.

Barometriške depresije, imenovane tudi ciklone¹, ki se nahajajo na severu naših krajev bodisi blizu ali daleč, celo nad Anglijo in še severneje, potegnejo k sebi iz toplih morskih predelov vlažne zračne mase. Da ciklone vlečejo vase zrak, je razumljivo, če vpoštevamo, da so to več sto kilometrov široka področja z manjšo gostoto zraka, kakor jo ima zrak v njihovih okolica. Ta vlažni zrak se tako premika preko naših pokrajin, polni ozračje z vlago in ga segreva. Bodi še omenjeno, da ima tudi vrtenje zemlje vpliv na premikajoči se zrak proti središču ciklone. Ta vpliv je precejšen in sili zračne mase, da se pri svojem prodiranju odklonijo v desno stran ter se zato pomikajo po spiralni poti v najredkejši del ciklone. Ta pojav lahko pri nas redno opazujemo; na primer: če se barometriška depresija nahaja točno na severu, se oblaki kljub temu premikajo proti severovzhodu ali celo čisto proti vzhodu.

¹ Ciklona je drugo ko ciklon; slednji pomeni viharjni veter.

Na severu ležeče depresije povzročajo torej vlažne in tople vetrove iz jugozahodnih smeri (>široko<!), ki pozimi segrevajo ozračje često celo tako močno, da visoke temperature onemogočajo snežne padavine in topé mogoče že prejšnje dni zapadli sneg. Kakor je torej jugozahodnik dobrodošel glede vlage, je neprijeten glede toplote.

Obratno pa se hladne zračne mase premikajo preko naših krajev in ohlajajo ozračje, če je depresija ali vsaj njeno središče na jugu — navadno nad severno Italijo. Ker pihajo ti vetrovi iz severnih kontinentalnih predelov, so suhi in mrzli; zato sčasoma izsuše ozračje in nam namesto snega prineso hladne, jasne dni.

Od tod je razvidno, da mora vremenska situacija za snežne padavine biti nekje vmes. Najzanimivejša in pri nas najčešča je sledeča:

Na jugu se razprostira slaba depresija, na severu močnejša. Zaradi južno ležeče depresije pihajo pri nas v nižjih zračnih plasteh hladni severni vetrovi (prav za prav zaradi vrtenja zemlje iz severovzhodnih smeri), v višinah pa v središče depresije na severu prodira relativno topel zrak iz morskih predelov, zato torej vlažen in zaradi primernih višin tudi zadosti hladen. Vlaga, ki jo nosi višinski veter s seboj, se zgošča v oblake, ki nam morejo prinesiti obilo snežnih padavin. V višinah prodira jugozahodnik zato, ker je topel zrak lažji od hladnega.

Poznanje lastnosti opisanih treh vremenskih situacij, ki so: 1. depresija na severu, 2. depresija na jugu in 3. slabotna depresija na jugu ter močnejša na severu, je zelo koristno za razumevanje raznih vremenskih pojavov, ki jih opazujemo pozimi. — Ogledati si hočemo glavne zimske vremenske pojave, iz katerih lahko enostavno spoznamo, kakšna je njih zveza s širšo vremensko situacijo; tako nam obenem omogočajo, da vsaj približno ocenimo vreme za bližnjo bodočnost.

II.

Prvi primer: Nekaj dni zaporedoma imamo hladno vreme z jutranjimi temperaturami več stopinj pod ničlo, jasno ali z jutranjo meglo. Slednjič se v višini nekako 2000 metrov ali tudi več pojavijo slabi oblaki, ki se tišče drug drugega, in vmes se vidi slabo jasno nebo. Poznamo jih kot ovčice; njih povzročitelj je topel južni veter, ki je pričel malo pred njih nastopom pihati v onih višinah in še više. Da jih res povzroči topel, vlažen veter, spoznamo iz lastnosti, da se pri mešanju vlažnega toplega zraka s spodnjim hladnim zgošča nekaj vodnih par v meglo — v omenjene oblake. Tako nam meglene ovčice naznanjajo poslabšanje vremena, t. j. najbrž padavine in vsaj v višinah zvišanje temperature. Ob takem vremenu, ki ga povzroča nastajajoča depresija na severu, ali tudi tedaj, ko začne pri zelo hladnem vremenu v nižinah barometer vzdržneje padati, lahko v malo višjih legah — že od 600 metrov naprej — zanesljivo pričakujemo odjugo.

Drugi primer: Pri nekoliko stopinjah pod ničlo, ko pihajo pri tleh močnejši vzhodni vetrovi, začne snežiti. Če se sneženje ojači, črpa nastajajoči sneg svojo vlago iz relativno toplih zračnih mas, ki se premikajo od jugozahoda nad spodaj ležečimi mrzlimi zračnimi plastmi ter silijo v razredčeni zrak depresije na severu. Če se depresija na

severu močno ojači in ona na jugu — ki povzroča vzhodne vetrove pri tleh in v nižjih legah — oslabi, lahko dočakamo v najkrajšem času temeljit vremenski preobrat. Pri nizki temperaturi pod 0° C začne namreč še vedno padati zmrzel dež, ki obda vse mu izpostavljene predmete sčasoma z ledeno skorjo; na tleh se stvori poledica in spočetka v višinah prodirajoči jugozahodni veter se lahko preseli tudi v nižine, da s tem še bolj pokvari zimsko sliko.

Ob takem vremenu pihajo jugozahodni vetrovi spočetka le v višinah nad 1500 metrov; plast, v kateri je temperatura višja od 0° C, se navadno razprostira okoli višine 2000 metrov, ker je izvor padavin v snežnih oblakih, in sicer — kakor smo uvodoma omenili — v višinah nad 3000 metrov, torej v višinah nad toplo plastjo. Vpadajoče snežinke v tej plasti se stopé v dež, ki v nižinah pod vplivom mrzlih vzhodnih, odnosno severovzhodnih vetrov zmrzne in pade kot zmrzel dež na tla. Če je temperatura pri tleh blizu ničle, pada namesto zmrzlega dežja seveda navaden dež; saj kaplje zaradi previsoke temperature ne zmrznejo med potjo.

Omenjena topla zračna plast, razprostirajoča se v višinah okoli 2000 metrov, je v gorskih predelih (na pr. na Gorenjskem) hladnejša in leži nekaj sto metrov više. Više leži zato, ker se mora zrak vzpenjati preko visoko ležečih predelov. S tem, da leži više, je tudi hladnejša; saj je znano, da se zrak pri dviganju ohlaja in to za 1° C, če se dvigne za 100 metrov.² Tako po Gorenjskem često sneži, ko pada v Ljubljani in drugod pri nizki temperaturi zmrzel dež. Ker povzročajo zmrzel dež vedno topli vetrovi v višinah, pihajoči iz južnih smeri, je to torej dober znanilec juga, pri čemer seveda ni nujno, da bi jug prodril čisto v nižino.

Važno je torej za smučarja, da vé, da močno sneženje ob vzhodnem vremenu lahko v kratkem pokvari še tako lepo zimsko sliko in da trda ledena skorja obda sneg tudi v srednje visokih planinah. Snežne razmere se ne pokvarijo, če se depresija na jugu ojači in če ona na severu oslabi, tako da sledijo po snežnem vremenu mrzli vzhodni dnevi in pozneje jasno ter mirno vreme.

Tretji primer: Če se preseli severna depresija na severovzhod, izpremene jugozahodni vetrovi svojo smer in začno polagoma pihati iz zahoda in severozahoda; pihati začno torej iz hladnejših predelov, k nam iz Atlantskega oceana, so zato dosti hladni in vlažni ter nam prinese lep, suh sneg z lepo, višjo oblačnostjo ter po oslabitvi depresije hladno, jasno, oziroma megleno vreme. To vreme pri nas v splošnem bolj redko opazujemo.

Četrti primer: Če pihajo ob deževnem vremenu jugozahodni vetrovi pri tleh ali samo v višinah v depresijo na severu, tedaj odnašajo ti s seboj dosti zraka, tako da se ob takih prilikah navadno pojavi pri nas ali še južneje barometriška depresija. Vzrok postanka te depresije so Alpe, ob katerih se nabere na severu dosti zraka, prodirajočega v severno depresijo, tako da je na južni strani manj zraka. Zaradi tega začno pri tleh pihati hladni severovzhodni vetrovi, ki ohladé ozračje:

² Če je zrak vlažen, se pri dviganju ohladi na vsakih 100 metrov le za nekaj več ko pol stopinje Celzija; prim. »Plan. Vestnik« 1939, str. 214.

dež se izpremeni v sneg. Če se sila vzhodnika — burje močno stopnjuje, jug kmalu oslabi tudi v višinah in ozračje se ohladi ter izsuši. Če vpad zračnih mas iz vzhoda ni premočan, tako da v višinah še naprej prevladuje jug, snežna odeja lahko močno zdebela, nakar šele slede mrzli, jasni dnevi z dobrim suhim snegom.

Kakor je iz tega razvidno, lahko z opazovanjem vremena skoraj točno ugotovimo širšo vremensko situacijo, pri čemer je pa težko določiti razvoj depresij in katera od njih ima ali bo imela na naše vreme večji vpliv. Zelo dober pripomoček je pri tem določevanju barometer, ki pove dvojno:

1. če barometer pada, imajo premoč topli vetrovi;
2. če se dviga, so hladni vetrovi v premoči.³

Če torej pri vzhodnem vremenu močno sneži in pri tem tudi barometer pada, je nevarnost velika, da se bo sneg izpremenil v zmrzel dež ali sam dež in da se bo začelo ozračje segrevati; nizke temperature okoli — 10° C pri tleh zmanjšujejo nevarnost. Padanje barometra namreč pove, da so južni vetrovi v višinah močni in da tam še naprej segrevajo ozračje.

Ob zaključku naj bo še omenjeno, da so navedeni primeri le najznačilnejši vremenski pojavi, ki so v zvezi s snežnimi razmerami pri nas. Zaradi različnih potov in jakosti ciklon imamo priliko opazovati še drugačne vremenske poteke, ki pa so v bistvu vendarle podobni kateremu izmed opisanih.

Uroš Župančič:

Zimskoplaninski vzpon na Veliko Goličico

(V Prisojniku), dejanje in misli.

(Prvenstven — pozimi.)

Pritisnil je mraz. Po gorah so se podili viharji, sneg je na globoko zamedel pota v gore, nikjer ni gazi; gore samevajo v svojem sijaju in v veličini, med jesenjo in pomladjo hočejo biti same. Vse ogrnejo z belim pajčolanom, v njem so le črne lise previsov, prepadov in gladkih sten. Preko preves vise v prepade dolge, ledene sveče. — Lepe so gore v tem nakitu, posebno lepi so Prisojnik, Razor in sosedje.

Neizrečeno vabljuje, mikavne so gore v tem prazničnem, deviško belem oblačilu. Hrepenel sem po njih dan za dnem, teden za tednom. Nevreme me ni pripuščalo. Hitel je mimo mene sv. Valentin, ki ni mogel to leto (1940) odpreti korenin; sv. Matija je napravil še trši led in za Svečnico se niso raztajale sveče. Šele sv. Gregor me je povabil, naj le grem »gor«.

Zasnežene vrhove je obsevalo solnce. Ožarjeni grebeni so stezali sence preko dolin, ko sva z Dušanom z neučakanimi koraki merila

³ Te dve lastnosti sta razumljivi, če vpoštevamo, da kaže barometer prav za prav težo zraka. Ker je torej topel zrak lažji od hladnega, kaže barometer ob južnih toplih vetrovih nižje stanje, to je manjšo težo, ko ob severnih hladnih.

dolgo pričakovano pot. Na večer sva bila v koči. Opazovala sva s spoštovanjem mogočni Prisojnik, silen v zimskem oblačilu. Z vrha je proti koči padal ožarjeni greben v mnogih skokih. Velika Goličica (2078 m) je bila ta večer za naju najlepša. Ko je na grebenu zamrla rdeča zarja in je padal mrak, je nama svit še ostal v očeh in mislih. Goličici sva pa za jutri napovedala obisk. Priplazila se je noč, doživela sva lep večer; dajal je nama polno nad, a nemirna sva bila v težkem pričakovanju.

Visoko v hladu in objemu Prisojnikovih skal sva bila, ko je vstajala izza gora jutranja zarja; svitala se je po robih in božala je zasnežene orjake. Po poti sva se naglo prebila do Krnice nad slapom. Mrko je visel nad nama Hudičev stolp — iz Hudičevega žleba je vel hlad, spodaj pod nama je zamolklo padal slap pod modrim in lesketajočim se ledom. Solnce je že obsevalo vrhove. V Krnici sva zapustila pot in prestopila v levo preko hrbta na strmo snežišče, ki vodi v škrbino z značilnim grebenskim stolpom. Zagrizla sva se v strmino in v globoki sneg, bližina zasneženih sten vseokoli naju je prijetno hladila. Desno ob stolpu sva dosegla škrbino, prvi cilj; doseči vmesni cilj pomeni šestokrat več ko dospeti na končni cilj sam! Odprl se je nov svet: Krnica je pod nama ležala mračna in hladna, nad gorami nasproti pa je ležalo ko baržun modro nebo in se je jasno črtalo nad zasneženimi grebeni, z ožarjenih gora so se stezale sence v dolino.

Grebenski rogelj sam je bilo treba obiti, sestopila sva nekaj metrov na solčno stran. Toplo solnce je otajalo snegove, da je voda curljala po skalah in se bleščala na ploščah. Treba je bilo zopet priti na greben, stopinja je v odjužnem snegu postala nesigurna. Greben se je od tod pognal strmo in slabo razčlenjeno navzgor. Ustrašila se nisva, izvlekla sva kline in se tesno prilepila k zasneženi skali. Odločena sva bila, da uspeva. Kljub pripeki solнца, ki mi je grelo tilnik do potu, so gole roke prezebale, iskajoč bornih in zasneženih oprimkov. Zapel je klin — v to samotno, od solнца ožarjeno, skalno gmoto snega. Raztežaj za raztežajem je šlo više, šestokrat sva stala drug ob drugem tako tesno, da sva čutila utrip srca. — V takih trenutkih in na takih mestih začuti človek globino tovarštva... Še so peli klini, da je odmevalo med zasneženimi grapami in robmi, še dva potega, še dvakrat skeleče bolečine v prstih — in izrinila sva se v okovankah preko skal na zasneženo vesino. Na poti do tu ni bilo ne časa ne prilike za razgledovanje; tudi nisem opazil, da sem krvavel iz prstov.

Pod grebensko glavo sva si privoščila na prisojni strani kratek odmor. Predala sva se močnim pomladnim žarkom in razgledu. Modro nebo se je bočilo nad nama, solnce je grelo s pomladno toploto, rajde gora so se bleščale ko srebro, po prisojnih robih se je iskrla voda ko dragulji. Kar užival bi človek in počival, toda vrh vabi; slutila sva, da ni več daleč. Dvignila sva se. Ker sva dognala, da bi preko grebenske glave ne uspela, sva prečila na desni strani grebena, nato stop navzdol in preko skalnega robu v zasneženi žleb ter po njegovem zmrzlem snegu na greben. Zelo oster in posejan z opastmi, se je stegal pred nama proti vrhu. Jahaje in previdno sva dospela do skalnega skoka. Ravnotežje sva lovila z rokami, ki so se od silnega mraza lepile

na sneg. Skalni skok sva zopet obšla v desno, prvi možni prehod sva pa izrabila, da sva se povzpela zopet na greben tik pod vrhno zasneženo planjo. Solnce se je upiralo, nama pa je bilo tudi v notranjosti prijetno toplo. Zavest, da zmoreva kaj takega, je bilo najino veliko plačilo.

Sedela sva na vrhu. Vsenaokoli sva videla svetle vrhove, ki so se kopali v solncu. Svetloba je migotala in nama risala pred očmi z vseh strani nova — pota; odpirala je nove cilje. Zato varno nazaj! Solnce se je odbijalo od snega in slepilo pogled, v severnih plateg Prisojnika pa je vladal mrak in mraz. Naglo sva sestopila po grebenu in se spustila ob vrvi na škrbino; kmalu sva zgazila globoko gaz navzdol po žlebu na pot nad slapom. S seboj pa sva ponesla mnogo novega, lepega, nepozabljivega.

Na večer tistega dne solnce skoraj ni imelo časa, da vrže sence z gora v gore. Preko Mojstrovke so neslišno prijadrale »ovčice« — oblaki. Z mrakom se je pripodil veter, ki se je pod noč razbesnel v vihar. Zjutraj je bilo vse mirno. Z Dušanom sva vstala na novo pot, da uresničiva zopet kaj že davno hotenega. V mraku sva stopila pred kočo. Ko sva se ozirala po vremenu, so nama na obraz padale

snežinke. Okoli kočice je bilo vse nanovo zasneženo. Ko je vstal dan, se je dvignila iznad megla Goličica vsa bela: videti ni bilo včerajšnje gazi. Vse je bilo tako deviško, kakor da bi se včeraj prav nič ne zgodilo. Ravno to pa je vrednota zimskega alpinizma. Sneg in viharji zametejo vse sledi. Kdor je hodil in uspel včeraj, je moral znati nekaj; in kdor si hoče danes utreti pot, bo hodil prav po svoji poti in mora znati prav toliko kakor oni včeraj, ali pa — še nekaj več. V zasneženih gorah so uspehi z vsakim novim snegom novi.

To resnico sva spoznala zdaj, ko so snežinke znova globoko zamedle vse gore. Opustila sva ponovni načrt in sva se utopila v megle, ki so zalivale doline.

*Velika Goličica (2078 m) Foto Pavlin
(Ožarjeni vrh v sredi slike)*

Na sliki je videti z desne na levo greben od Prisojnika proti Prednji Glavi, in sicer: Hudičev stolp — Hudičev žleb — Mali Prisojnik (2215 m) — Velika Goličica + (2078 m) — Mala Goličica — Prednja Glava (1684 m)

* * *

Prva pristopila v zimi (17. marca 1940): Dušan Vodeb in Uroš Župančič.

Jugovzhodna stena Turske gore

(Prvenstven zimski vzpon.)

Budilka kliče. Še malo poležkovanja, pa smo na nogah. Pred vrati kuhinje navezujemo dereze. Cepine in vrvi čez rame in že se pomikamo. Tačas je nekje v dolini ura odbila tri. Kakor tri sence smo se potegnili čez zasneženo bistriško livado. Objela nas je temna zimska noč, le sledovi vbodov derez v trdi sneg izpričavajo o življenju treh ljudi, hitečih v naročje gorske narave. Izginili smo za debli smrekovega gozda, ki nam je bil nato spremljevalec vso dolgo pot, do zadnjih grmičev, do strmih pečin. Prisluskujoč smo hiteli naprej. Zdelo se nam je, da šusté drevesa, da se prebuja gozd. In tam v soseščini? Ali nam prišepetava visoka jelka jutranji pozdrav? Ne! Bila bi prezkodna ura. Krone dreves so še sklonjene — gozd je še počival. Da mu ne motimo trdnega spanja, smo pohiteli. Nekaj ur zatem je izza njegovega zadnjega robiča zapihalo.

Tudi nad snežno visoko planoto je še kraljevala noč. Petrolejka svetilka je žalostno metala svetlobo skozi zakajeno steklo, a obrisi sosednih gora so postajali vidnejši in na nebu so ugašale zvezde. Nema tišina je vladala okoli nas. Piš z vrhov in enakomerno škrtanje železnih vbodov v zledeneli sneg le tu in tam predramlja naravo k novemu dnevu. Trije prijatelji — željni novih doživetij — smo se nemo, ob spremljevanju gorskih melodij, pomikali svojemu cilju nasproti. Bilo nam je ta dan preplezati jugovzhodno steno Turske gore. Obstali smo sredi Žmavčarske planote — od Jermenc je odsevalo, Kalško goro je obsijala prosojna jutranja rdečica, stena Brane se je mrko sklanjala nad Žmavčarskim grabnom. A tik pred nami je stala gora — naš cilj — odeta z belim oklepom; le v strmih ploščadah in prevesih je kazala svoje navadno lice. Stala je ponosna — nepremagana. —

Vstopili smo v ozek plaz, ki se dviguje vzporedno z južnim razom, se zavija sem in tja ter sega v daljino nad 300 metrov. Dvigali smo se po njem do njegove zadnje tretjine, kjer se strm snežen jezik zajé visoko v pobočje raza. Sneg je bil nad vse idealen; zato kljub hudi strmini nismo raztezovali vrvi. V zadnji tretjini smo prestopili iz snega v strmo skrotje, ki se je dvigalo v smeri stene. Zato smo odredili kratek počitek; raztegnili smo vrv, obuli plezalke in se že pomikali dalje. Stopi in prijemi v strmem skrotju so bili vsled primrže skrajno nezanesljivi, zato smo morali obračati posebno pažnjo na ta del stene. Dvigali smo se dve dolžini navzgor do prve rame, na kratko, strmo snežišče. Za teh nekaj metrov snega se nam ni zdelo vredno preobuvati se; saj smo po nekaj dobro vsekanih stopinjah hitro premostili zapreko in šli dalje še za eno dolžino vrvi, do majhnega zoba. (1)

Medtem se je nebo gosto pooblačilo. Že nižje v plazu smo čuli močno bučanje vetrov, a tu smo tičali prav v njegovem območju, ki je prišlo do svojega viška. Zavijalo je z vso silo, vetrovi so se menjavali. Pričelo nas je zebsti; toda nikjer nikakega zaklonišča. Morali smo se privaditi temu nevšečnemu spremljevalcu. Vendar sem po kratkem

času spoznal, da volja — vsled izrednega mraza — pri tovariših popušča. To se je tudi pokazalo pri vstopanju v steno, ko se nikakor nismo mogli zediniti za pravi vstop. Skala je izdihavala zmrzlino. Na kakšno delo brez rokavic ni bilo misliti. Bineta je stresal mraz na vso moč, drgetal je po vsem životu in zobje so mu šklepetali. Pričelo me je skrbeti. Končno smo se le odločili za strmo sneženo prečino v smeri previsnega kamina. Dolničar, kot srednji v partiji, je začel s sekanjem stopinj, midva z Binetom sva ga varovala. Trajalo je kakšne

pol ure, ko smo se preplazili po krajnem robu strmega snežišča do markantnega previsnega kamina (2), ki prehaja v nižjih legah v strmo, v notranjosti z ledom prevlečeno zajedo. Precej časa in truda nam je vzela strma zajeda; potem se le prevalim črez visok kup pršiča med dve gladki steni, v dno kamina. Hitro sem se poskusil dvigniti naprej; toda ne gre. Mejni steni se močno širita navzven, brez klinov bi bila pleznja preopasna. Trudil sem se na vso moč, da pridemo čimprej naprej; saj sem videl, kako tovariš nestrpno čaka na majhnem stojišču in prezeba. Še enkrat sem napel vse moči: pa le ni šlo nikamor. Zato sem odložil cepin in rez-

Foto Kemperle Pavel, Kamnik
Turska gora

zervno vrv z ramen, slekel rokavice ter pričel z zabijanjem klina. Pri vsakem poskusu mi je skala popustila. Vendar sem po velikem trudu že visoko nad vstopom zabil dva klina, s pomočjo katerih sem se mogel odpočiti in si ogreti premrle prste. Ni trajalo dolgo, ko pogleda izza roba poslednji tovariš Bine, otovorjen kar s tremi cepini in s težkim nahrbtnikom. Misleč, da ga bo težka nošnja pri pleži nekoliko ogrela, nama na veliko žalost pove, naj se na njega ne zanašava nič, ker ga hudo stresa mraz; čuti se bolnega. Videl sem njegov blede, premražen obraz in sem verjel. Toda, da bi se vrnili — ne! Čemu bi bil ves dosedanji trud? Ušla mi je pritajena kletev, stisnil sem zobe in brez besed pohitel naprej. Slaba volja se je stopnjevala, pa končno sem se zbral.

Polica nad kaminom je bila dosti obširna za tri ljudi; končavala se je pa v strmem skrotju, prepreženem tu in tam z ledeno plastjo. Nad skrotjem je velik, rjav previs, ki smo se mu ognili po ozki prečni lašti; tik ob vznožju previsa smo krenili v desno, se nekaj metrov

spustili črez gladke plati in se usidrali pod visoko, gladko, spočetka precej naklonjeno počjo (3). Plezanje po počji je bilo zelo zanimivo; saj mi je Lojze na sredini, na najopasnejšem mestu, nudil prehod po svojem telesu, tako da je zagvozdjen s kolenom in komolcem roke, nekako predstavljal zagvozdeno skalo, brez katere bi jaz ne mogel nadaljevati smeri. Delo je bilo zelo tvegano, da se obadva ne zrušiva; vendar je bilo uspešno. Dalje sem si moral vsak prijem očistiti ledu; po 20 metrih višine sem prišel do primernega mesta, kjer sem lahko varoval tovariše. Nahajali smo se v najzanimivejšem delu stene; na koncu počji smo stali v majhnem bolvanu, nad katerim se je dvigala visoka previsna stopnja, vsa oblita od ledenih sveč — a visoko nad nami se je sklanjal obširen skalnat lok, tako da je pogled v celoti predstavljal obliko okroglega okna.

Utrujeni od velikega napora, smo se za hip odpočili in prižgali cigarete. Tisti trenutek smo opazili, kako se trojica turistov pomika z vrha Brane. V pozdrav smo jim dali znak, a odgovora ni bilo; vendar nas je ta trojica opozorila na uro, ki je tačas kazala že dve popoldne. Kje se nahajamo, kje je vrh stene, nismo mogli ugotoviti; nad nami so se vrstili previs za previsi in so nam zapirali vsak nadaljnji razgled. Nismo se smeli dolgo zadrževati; saj smo morali biti pripravljene še na vse težje. Ves izmučen sem se pretolkel črez pred seboj stoječi previs in prepustil vodstvo Lojzetu v sneženem in strmem jeziku, ki se je dvigal za višino 30 metrov.

Bila je tvegana zadeva; zato smo uporabili sistem $\wedge$ varovanja v snegu. Pričelo se je sekanje stopinj, in to temeljito; saj najino varovanje itak ni bilo kaj vredno, zraven pa velika spolzkost plezalk ob ledu, tako da je bil položaj zelo resen. Kar začujemo nad seboj nekakšno ropotanje; ozremo se in tisti hip nam črez gornji previs prileti debela kepa ledu, kar nas še bolj poživi k hitremu napredovanju. Zamišljeni v težko delo, nismo opazili, da se je nebo zjasnilo.

Po pol ure trajajočem trdem delu smo stali v kotu pod visokim previsom, ki ni nikjer dajal upanja prehoda. Zato smo se spustili nekaj metrov nazaj na levo, prestopili nevisoko navpično stopnjo in stali na široko odprtem hrbtu (4). Z nestrpnostjo smo čakali, kdaj zagledamo konec poti — vrh stene. Tudi sedaj smo bili trdno uverjeni, da pot ni več dolga; saj smo imeli za seboj že 9 ur vztrajnega dela; a ko smo se ozrli proti višavam, se nam je zopet kazala stena za steno in tam nekje visoko je krivec podil bele megle. Na uho sem ujel tarnanje Lojzetovo: nameraval se je peljati z večernim vlakom v Ljubljano — a sedaj je šla ura že na štiri — in kje je še vrh, kje je potem dolina! Zelo težko sem ga pripravil na to, da ne bo nocoj videl Ljubljane. Pohiteli smo; solnce nam je prijetno ogrevalo premrle ude. Teren se je kaj različno menjaval: nagnjene plošče, kratka snežišča, navpične stopnje — po nekaj dolžinah vrvi smo stopili v široko rjavo grapo tik za južnim razom. Po njem smo istočasno plezali še za eno dolžino navzgor in izstopili na ostre razove zobe. Dalje ni bilo več treba varovanja, nabrali smo zanke in stopali na travnato kapo (5); vrh nje smo z veseljem zapazili piramido Turske gore. Od tega samostojnega vrha nismo več plezali s plezalkami. Prava stena

je ostala za nami, le še zasneženo sedlo in pa strm žleb sta nas ločila od zaželenega cilja. S previdnim varovanjem smo končno po dolgem času le izstopili z nevarnega plazu. Še nekaj udarcev v trdi sneg, še so se oglašala povelja, potem je vse utihnilo. Molčé smo si podali roke. Kazalci so se približevali šesti uri. Po grebenu se je besno zaganjal veter v nas; toda delo je bilo dokončano, stena — premagana.

Brez odpočitka smo hiteli po sneženi strmini proti ustju Turskega žleba in dalje za Slemenom nazaj na Žmavčarsko planoto. Precej nas je zamudilo spuščanje v temi črez globoke skalne skoke, dokler se končno nismo znašli na lovski stezi, ki pelje proti Žagani peči.

V veliko presenečenje nam je prišla nasproti — reševalna ekspedicija na čelu z »Gamsom« — vestnim oskrbnikom Kokrskega sedla, po domače rečeno Jerinčkovim Tonetom — in z mešanim moštvom enega fanta in treh brhkkih deklet, Tončke, Angelce in Hede. Pri tem je potrebno pripomniti, da so ostali bistriški reševalci bili pri vojakih; tako so naša gorenjska dekleta pristopila k težkemu delu reševalne službe v gorah. Le tako naprej!

Pripis: Stena je visoka okoli 400 metrov, čas plezanja 12 ur. Plezanje je izvedeno delno v snegu in ledu, delno v kopni skali. O težavnosti ture moram pripomniti, da je bila za te razmere dosti težka, pride pa morda čas, ko sploh mogoče ne bo izvedljiva ali pa bo še laže premagljiva, ko je bila tokrat.

* * *

Plezali (10. III. 1940): Pavel Kemperle, Lojze Dolničar, Bine Benkovič.

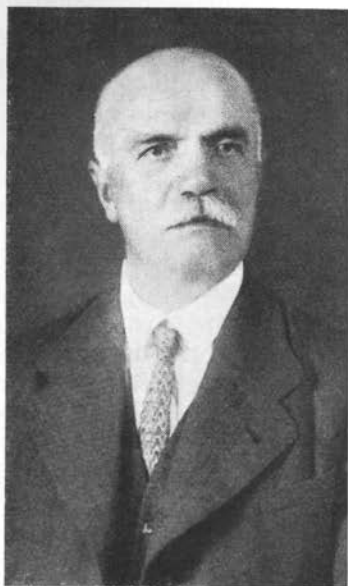
♣ Dr. Anton Korošec

Nad triglavsko kapelico na Kredarici so tresoče roke pripеле črno zastavo. Očak Triglav je zažaloval 14. decembra za svojim sinom, rojenim 12. maja 1872 tam doli v skromnih Slovenskih goricah (Biserjani pri Sv. Juriju ob Ščavnici), pa vnetim za planinske višine. — Ni še toliko let, ko je dr. Korošec za svojega bivanja v Mariboru postajal kar na ulici (svoji, »Koroščevi« ulici) pred stanovanjem v dijaškem semenišču, se po domače — brez suknje in telovnika — grel na solncu in gledal po vremenu na Pohorju. Pa je izginil iz mesta za kak dan na Pohorje, da ga prehodi vprek in vzdolž; ali je v dragi mu družbi krenil k Triglavu ali v Savinjske ali v Bohinj — poznal je iz lastnega vse domače planine.

V že zaključeni številki zapišemo 14. december kot na razkretnici za vse čase odločene in odločilne »dr. Koroščeve zgodovinske dobe« v razvoju, t. j. napredku Slovencev, Slovenije, Jugoslavije, Slovanstva. Štiridesetletna doba njegovega nepretrganega, čudovito organično smotrnega delovanja tvori nedvomno epoho v naši zgodovini. Sekularni pomen dr. Koroščevega dela se je ob veličastnem pogrebu od najbolj poklicanih mož osvetlil z vseh strani. Zapišimo štiri izjave: »V usodepolnih in zgodovinskih dneh je dr. K. pokazal vso prisebnost in daljnovidnost, dve lastnosti, ki sta svojski samo državnikom velikega sloga.« — »Umetnik politike za dosego težen malega naroda je bil dr. K.« — »Božja Previdnost ga je postavila na visoka mesta, kjer je mogel svojemu narodu pridobiti ali podeliti vse prosvetne ustanove, vse do najvišjih.« — »Vodil ga je tudi v politiki oni svečeniški duh osebne odpovedi in požrtvovalnosti, kateremu se je v najlepši mladosti posvetil.«

Obzor in društvene vesti

JOŽEF ZAZULA — PO SEDEMDESETLETNICI.

Davčni upravitelj v p., vse življenje telesno in po značaju pokončen mož, brezobziren borec za resnico in pravico, ako jo je kot tako presodil, spreten tvorec vezane in nevezane besede, vsestransko poučen, vsa svoja leta vztrajen in dosleden prijatelj planinstva, od početka član SPD in sotrudnik našega Vestnika z okoli 40 prispevki (primerjaj naše »Splošno kazalo«), je Zazula, rojen 23. marca 1870 v Idriji, svojo sedemdesetletnico obhajal že lani, na tistem v svoji družini, v širšem krogu decembra s svojimi rojaki - emigranti. Iz zunanjih razlogov, predvsem pa zaradi jubilatove skromnosti, omenja naš Vestnik to obletnico šele zdaj.

Po gimnazijskih studijah, od l. 1881 (v Ljubljani in Kranju), je 1887 stopil v davčno službo, ki jo je s priznano vestnostjo opravljal v Logatcu, Škofji Loki, Vipavi, Ljubljani, Zatičini, Višnji Gori in zopet v Idriji, kjer je 1907 prostovoljno stopil v pokoj, da je mogel neovirano slediti lastnim nagonom, ki so ga vedli k najrazličnejšemu prosvetnemu in gospodarskemu delu. Rudarska Idrija, kjer je bil 1908 mestni

gerent, ga je vedno privlačevala. Rudarstvo ga je privedlo na studij geologije, paleontologije, sploh realnih ved, med njimi matematike, o katerih je spisal izvirne članke, nekatere objavljene, druge v rokopisu ohranjene. Glasbeno izobražen, je oskrbel za rudarje dve pesmarici: »Jamski odmevi« (v Gorici 1907, uglasbil Danilo Fajgelj) in pozneje, ko je bil po svetovni vojni 1920 v davčni službi reaktiviran, a — v Prevaljah — 7. sept. 1925 na lastno prošnjo upokojen, obširno zbirko rudarskih pesmi z naslovom »Rudno bilo«, ki jo je v samozaložbi izdal 1936 v Mariboru, ko mu je njegove pesmi komponiralo devet priznanih skladateljev. (»Rudno bilo« si je zamislil kot rudarski pozdrav.) — Svoje pesmi je bil začel objavljati 1888 (v Ljubljanskem Zvonu in Domu in Svetu); v sonetih je po obsegu postavil rekord: v Zgodnji Danici 1894 je objavljen prvi njegov sonetni venec, v Domu in Svetu 1906 drugi venec z značilnim akrostihom: »Slava rudarstvu«; od leta 1907 dalje pa je gradil svoj »venec sonetnih vencev« z naslovom »Svetovlastniku«, ki šteje 212 sonetov (menda edini v svetovnem slovstvu!) in ki ga je približno ena tretjina, 75 sonetov, objavljenega v poljudno-znanstvenem časopisu »Vrhu razglednika«. Ta časopis je ustanovil, pisal in založil sam leta 1921 v Prevaljah; zamislil si ga je kot organ Družbe sv. Mohorja, pri kateri je bil zadnja leta vojne uslužben. Izšle so samo tri številke. — Naj ugotovimo, da je ob prevratu nastopil odločno za Jugoslavijo; bil je tajnik Narodnega sveta, je za našo državo zaobljubil urade in bil zanesljiv pomočnik generalu Maistru. — Njegovih spisov je v blizu 40 mesečnikih, tednikih, dnevnikih (tudi nemških prirodoznanstvenih) skoraj štiri sto, poleg strokovnih (davkarskih, gospodarskih, narodno pobudnih) in planinskih, tudi precej političnih (v dobi 1900 do 1917) ter fotografskih — kot fotograf je Zazula dosegel sloves tudi v inozemstvu. Obširna zgodovina Idrije je ostala v rokopisu; v zvezi z njo so njegovi članki v »Cerkvenem Glasbeniku« 1938 in 1939, v katerih dokazuje, da je slavni komponist Petelin - Gallus rodom Idričan.

Foto Staeko Smolej

Zima v Podkorenu

Neumevanje njegovih originalnih posebnosti mu je oprtilo tudi dolge pravde s stroški, celó pisateljsko »celico«, kar pa ni zmanjšalo njegove delavnosti. — Tri njegove tehnične konstrukcije so ostale na papirju; za patent je treba pač denarja in — pri poklicanih — smisla. —

Vztrajen in — rekel bi — skrben planinec je bil Zazula vedno; to spoznamo iz njegovih spisov v Vestniku, posebno v člankih »Štirideset let z nahrbtnikom« (letnik 1932). Za SPD je oskrbel markacije: Razdrto—Nanos—Vipavski trg, Ajdovščina—Čaven, Prevalje—Poljane—Najbrž—Peca. Na društvenih fotoamaterskih razstavah je prejel trikrat prvo darilo (1900—1903) in 1904 je društvu kot amater podaril prvo slovensko fotoграфsko panoramo »Slovenske planinec«. Po prvi upokojitvi je vsako leto prehodil določeno skupino najprej domačih, potem tujih gora in je za dokaz odtisnil žige, kjer jih je našel. Njih zbirko mi je izročil z gregorčevskim uvodom:

»Planinec, malokomu znan,
po svetu v žigih razmetan,
raztresene je ude zbral,
da ture svoje bi podal.
Ne vseh, a kdor pregleda te,
spozna njih pota in goré.«

Ti žigi kažejo, da je Zazula leta 1907 prehodil Triglavsko pogorje, 1908 Kamniške, 1909 Dolomite, 1910 Švicarske, 1911 Dachstein z obližjem, 1912 Visoke Ture, 1913 iste in Ortler z zaključkom na Dobraču, 1914 ponovno Ture in končno Triglav. Svetovna vojna in koroški plebiscit sta preprečila nadaljevanje v inozemstvu; Zazula se je zdaj zanimal posebno za Sv. Uršulo.

Svoj seznam žigov zaključuje Zazula z ugotovitvijo, da se jim pridruži trikrat toliko vrhov brez koč in žigov, ter z izjavo in s pozivom: »Ob sedemdesetletnici mi zbujaajo vsi ti vrhovi vesele in žalostne spomine: vesele, da sem jih videl; žalostne, ker jih ne bom nikoli več videl. Zato, planinci, pridno po gorah, da bo Vaša sedemdesetletnica še bogatejša!«

»Nikoli več?« Kdor pozna Jožefa Zazulo in pogleda njegovo sliko, posneto za 70-letnico, ne verjame njegovi odpovedi. Dr. Jos. Tomišek.

Zakonska Korenčanova — prva poročenca na Kredarici.

»Mnogo je že dočakal in videl naš Triglav, toda niti sanjati se mu ni moglo o tem, da se bo ob njegovi sivi bradi kdaj vršila prava poroka, kar se je res zgodilo 11. septembra 1900.« Tako je zapisal Jos. Hauptman (v letniku 1900, str. 142 našega Planinskega Vestnika), ki je bil tistega dne kot Nadpipar priča, ko je triglavski župnik Jakob Aljaž v svoji kapelici na Kredarici poročil Ivana Korenčana, strumnega Piparja, z vrlo planinko, nevesto gospico Jelico Horvatovo. Prvotna pravila Piparjev so določila, da mora Pipar biti samec, a ravno leta 1900, 16. januarja, je »Pipa« izrekla dovoljenje, da »Pipar« sme biti oženjen. Kot prvi se je poročil Pipar Anton Škof, kot drugi pa Korenčan; njemu se je štelo posebno v dobro, da se je poročil

Foto Korenčan Janez

visokoplaninsko, in se je z velikim odobravanjem vzelo na znanje, da je tudi svoje ženitovanjsko potovanje usmeril izključno v planine, in to v domače.

Poleg Henrika Lindtnerja, ki je v našem Vestniku 1933, str. 167—175, izčrpno in nazorno napisal zgodovino »Pipe«, je zdaj le še Ivan Korenčan med živimi Piparji. Kot Pipar in nato mnoga leta kot odbornik SPD spada med najzaslužnejše pobornike slovenskega planinstva, priljubljen po svoji stvarnosti in vedrosti.

S svojo zakonsko družico si je ohranil štirideset let telesno čilost. Ž njo nastopa zdaj pot k zlati poroki — to mu želimo: na Kredarici! J. T.

Janko Mlakar, Spomini. Ljubljana 1940. Založila Jugoslovanska knjigarna, 423 str. leks. Cena (v platno vez.) 130 din. — Velika knjiga, kakor slovar, z lepim tiskom, lahko čitljiva, zabavna in zabavljiva — saj je Mlakarjeva — prav tako skoraj ošabna, kakor je spominopisec skromne. Spomine piši, kdor o sebi kaj »branja vrednega« ima in zna povedati. »Nisem ne umetnik, ne politik, ne vojskovedja, ne predsednik republike,« pravi Mlakar v predgovoru in se vprašuje, čemu je potem sploh pisal svoje spomine. Izgovarja se na urednike, ki so tolikokrat pritiskali nanj, da se je končno podal. Mi pa vemo, zdaj v knjigi zbrano beremo, da Mlakar, čeprav ni pesnik, politik itd., ima in zna mnogo pomembnega povedati, gotovo več kakor mnogi pesniki, politiki itd. V knjigi nastopa sicer preprosto, po vrsti kot abecedar, gimnazijec, bogoslovec, duhovnik, a to so le naslovi za bogata doživetja v teh položajih, doživetja, ki sicer niso burno valovala, a so kajkrat donašala trpkih izkušenj in so zahtevala krepke odpornosti. V vseh položajih je bil Mlakar bister motrilec ljudi in stvari, ki jih je zdaj v »Spominih« znal spretno in neprisiljeno tipizirati. Če imamo po zunanjem vtisu pred seboj v glavnem knjigo veselosti, ne smemo prezreti pisateljeve izjave (str. 5), da je v knjigi njegovega življenja bilo res precej veselih strani in tih je nekaj posnel v svojih spisih; kar je temnega, to je večinoma — zase ohranil... Tak je naš Mlakar, nasmejano resen, šaljivo moder, popustljivo strog, po domače vesten, mehko uporen, skromno ponosen, naivno sarkastičen — dozdevno poln nasprotij, a vedno cel mož in vsezkozi pravi, plemenit, dober človek. Tak ima kaj pisati o sebi, in če to tudi z n a, naj piše spomine! Prav je, da jih je Mlakar napisal.

Mlakarjevi »Spomini« niso kronika njegovega življenja, niso mu življenjepis, prikrojen recimo za biografski leksikon. Vrste se sicer podatki po zgoraj omenjenih štirih dobah življenja; vse se je res zgodilo, kakor se navaja, a ne gleda se na točno zapovrstnost z določenimi datumi, ampak na piščevo miselnost in občutje, na risanje okolnosti, na očuvanje zdravega razvoja in prave nravnosti, in to z neprisiljenimi, iz večnostnih zakonov izvirajočimi sredstvi. Mlakar se rad prijazno nasmehne, pri nraevstvenih zahtevah je pa nepopustljiv; razume človeško slabost, zahteva pa tudi, ako treba, samozatajevanje in trdno voljo. Ko govori o poklicu za duhovnika, pribije odrezno (248): »Če nisi poklican, pa skusi, da boš!« — Ko berete knjigo, si lahko iz nje naberete kopico zlatih resnic, včasih drastično izraženih, posebno iz vzgojeslovja; poglavja »profesor« sicer ni v knjigi, je pa Mlakar skozi in skozi profesor, pa ne tiste vrste, kakor jih je postavil na oder (103): »Profesor je pač absolutist v šoli in ima vedno prav.«

»Spomini« so izpopolnjen ponatis iz zadnjih letnikov »Mentorja«, opremljen s 25 slikami Slavka Pengova, izmed katerih jih je nekaj več ali manj karikiranih. Najbolj znano Mlakarjevo udejstvovanje, t. j. planinsko, se v teh »Spominih« jedva omenja (228, 233); saj je planinske spomine spisal že za naš »Vestnik« v letnikih 1936 in 1937, kjer pa je v naslovu na moj predlog spominom dostavil še »opomine« (»Spomini in opomini«), z ozirom na splošno pobudna načela, ki jih pri spominih izpoveduje. Polni opominov so tudi zdaj tu zbrani »Spomini«.

Izpolni naj se Mlakarju želja, s katero zaključuje svoje planinske spomine (Pl. Vestnik, 1937, 296): »Rad bi živel še toliko časa, da bi se Bogu v triglavski kapelici kot zlatomašnik zahvalil za vse lepe ure, ki sem jih preživel v gorah.«

Mlakarjev jezik ima v govoru in pisavi prikupno, malce starinsko, poljudno patino. Prav tako; brez nje bi Mlakar ne bil naš Mlakar. Dr. Jos. Tominšek.

Sv. Brikeij — zaščitnik planincev. Naš sotrudnik, kanonik dr. Alojzij Merhar (Silvin Sardenko) je ob koncu svoje zanimive razprave »Slovenska svetišča«, ki je izhajala v lanskem letniku časopisa »Božji vrelci«, zapisal na str. 217 sledeče: »Ker se danes na slovenski zemlji razvija planinstvo s tako naglimi, skoroda držnimi koraki, pa žal tudi s tolikimi nesrečami v planinah, naj posebej omenimo sicer malokdaj imenovanega, toda v davnih časih zelo čiščenega priprošnjika zoper nevarnosti v gorah, zlasti zoper ledene in snežene plazove. To je sv. Brikeij. Mnogo planincev morda še nikoli ni slišalo njegovega imena ali vsaj ne pozna njegovega pomena.

»Pri Sveti Krvi (Heiligenblut) na Koroškem se leta 1443. temu svetniku zgradili lepo gotsko cerkev. Sv. Brikeij je namreč, kakor pove njegov življenjepis, na svojem gorskem potovanju v Nemčijo podlegel sneženemu plazu in je pokopan v kripti župnijske cerkve pri Sveti Krvi. Na evangelijski strani glavnega oltarja pa se v steklenici z dragocenim okvirom hrani kri, ki so jo še našli ob svetniku.«

Za pravega patrona planincev pa je papež Pij XI. določil sv. Bernarda.

Tečaj za oskrbnike se je vršil od 21. do 24. novembra 1940 v Zlatorogu ob Boh. jezeru. Priredil ga je Glavni odbor SPD, ki je tudi kril vse stroške, razen prenočnine, ki jo je nudilo Osrednje društvo SPD brezplačno. Tečaj je stal pod izkušenim vodstvom g. Jožeta Cesarja in je bil organiziran po točnem urniku. Pouk je obsegal po 8 ur dnevno, za praktične vaje se je izrabil ostali čas, tudi pri zajtrku, kosilu in večerji. Predavalo se je o planinstvu in njegovi zgodovini, o planinskih postojankah, o tujskem prometu, o občevanju s turisti (lepo slovenščino!), o snažnosti, o pospravljanju, obračunanju, dopisovanju, o kuhanju, vkuhanjanju, serviranju in postrežbi, o kletarstvu, o manjših popravilih, o prvi pomoči pri nezgodah. Predavali so, poleg vodje tečaja J. Cesarja: dr. Bogdan Brečelj, Stanko Renko, gđc. Simčič, Ljubo Tiplič, ing. Zupanič. Zaključil je tečaj predsednik dr. Jos. Pretnar.

Tečaj je bil obvezen za oskrbnike in njih pomočnike iz vseh koč (za vsako po dve osebi) v Triglavskem pogorju, Karavankah, Kamniških Planinah, v Škofjeloškem pogorju, v gornjem delu Zasavja in na Dolenjskem. Obvezniki so se pravilno priglasili; bilo jih je skupaj 45; njim se je pridružilo še šest gostov, ki so razen brezplačne prenočnine plačali sami stroške. Moških je bilo 12, žensk 39. Od skupnega števila 51 odpade na Osrednje društvo 25 tečajnikov, na podružnico Rateče 2, na Srednjo vas 1, na Škofjo Loko 2, na Radovljico 1, na Kranj 3, na Jesenice 2, na Mojstrano 2, na Litijo-Zagorje 2, na Kranjsko Goro 4 in na Tržič 1, ter 6 gostov. Tečaj je potekal točno po dnevnemu redu ob veliki pozornosti tečajnikov, ki so ob sklepu obžalovali, da nimajo na razpolago več časa za poglobitev znanja. Izrekli so željo, da jim predavatelj pošljejo posnetek svojih izvajanj.

Pri končnih navodilih in po debati so se Osrednjemu društvu, ozir. Glavnemu odboru stavili nekateri praktični predlogi, ki se tičejo tatvin v postojankah, režijskih stroškov za pranje perila in razsvetljavo, centralizirane nabave blaga preko Glavnega odbora (kava, čaj, mast, sveče, petrolej i. sl.), pretoka vina v steklenice, kuhinjske opreme. — Uspeh tečaja je bil v polni meri dosežen.

Predavanja SPD v ljubljanski radio-oddajni postaji so se od maja do vključno septembra l.l. vršila redno ob petkih v času od 20 do 20.10; bila so propagandno planinska. Glavni odbor SPD je vabil k sodelovanju vse podružnice, društvena pisarna pa je sestavljala in objavljala predavanja. V letošnji poletni seziji je bilo 12 tozadavnih propagandnih predavanj, in sicer z naslovi: »Planine v juliju«, »Savinjske Planine«, »Planinske ture v juliju«, »Gore v okolici Rateč-Planice«, »Prvenstveni plezalni vzponi v Kamniških«, »Izleti v naše gore«, »Begunjščica in Stol«, »Jesen v planinah«, »Plešivec in zapadno Pohorje«, »Zapiranje koč SPD konec poletne sezije«, »Zasavje«, »Zaključek poletne sezije v planinah«. V času od oktobra 1940 do vključno aprila 1941 se je doslej, oz. se še bo predavalo vsak drugi in četrti petek v mesecu od 19.50 do 20. ure o naslednjih predmetih: »Na gore, na gore, na strme vrhe« (»Zakaj hodim na gore?«), »Turistovska oprema za hribe, planine in za visoke gore«, »Oprema za plezalne in zimske ture«, »Zdravniška navodila za hojo, prehrano in pijačo v gorah«, »Izogibljimo se nepotrebni nevarnostim v planinah«, »Prva pomoč v steni«; 10. januarja 1941: »Planinec, ljubi gorske cvetke!«, 24. januarja: »Pravi planinec ljubi živali v gorah«, 14. februarja: »Vzgojni

vpliv gore na dušo in telo«, 28. februarja: »Narodnovzgojni moment v gorah«, 14. marca: »Vedenje turista v gorah in kočah«, 28. marca: »Poset obmejnih gora — naša obmejna straža in srečanja z graničarji«, 11. aprila: »Naprave, kočje in domovi SPD — zgodovinski pregled«, 25. aprila: »Spomladanske ture«. Propagandna planinska predavanja se vršijo tudi v zimskem času sočasno s tedenskim poročilom Tujskoprometne zveze ob petkih od 14.10 dalje.

Izleti Osrednjega društva SPD. Osrednje društvo SPD v Ljubljani je lansko leto priredilo pet skupnih izletov v gore Slovenije. Njih namen je bil, da povedejo planince v prijetni družbi pod večšim vodstvom na glavne postojanke naših domačih planin.

Na Komno je bil prvi izlet (1. in 2. junija). S posebnim avtobusom se je pripeljalo iz Ljubljane do Savice 26 planincev, ki so do noči prispeli v Dom, kjer je bilo udobno za vse pripravljeno. Jutranje in dopoldanske ure so izletniki v skupinah porabili za izlete preko Komne — marsikod je še ležal sneg — in nad njo; popoldne so krenili skupno k Črnemu jezeru in so se čez Komarčo vrnili k »Zlatorogu« na svoj avtobus za vožnjo v Ljubljano.

Za obisk Češke kočje se je 7. julija odpeljalo v dveh avtobusih 68 planincev iz Ljubljane na Jezersko. Okrog 10. ure so bili v Češki koči, od koder so se posamezniki povzpeli na Mlinarsko sedlo, na Kočno, skozi Zrelo na Savinjsko sedlo i. sl. Sočasno se je vršila tiha proslava 40 letnice Češke kočje. Pod večer so se vsi zbrali na Jezerskem pri avtobusih.

Tretji izlet (od 1. do 4. avgusta) je bil namenjen Triglavu. Osrednje društvo je pod svojim posebnim vodnikom zbralo 11 planincev in 17 planink. Društvena pisarna je predhodno preskrbela v posameznih postojankah prenočišče in prehrano. Za vozovnice na železnici in za avtobus se je brigal vodja izleta. Izlet se je vse štiri dni ob ugodnem, vrh Triglava krasnem vremenu izvršil gladko po programu: Vrata, Peričnik, Galerije, Aljažev dom (prenočišče), Prag, Knafelčev studenec, Staničeva kočja, Rež, Aleksandrov dom (prenočišče), vrh Triglava (11 posetnikov prvič, najstarejša oseba 54, najmlajša 14 let), Hribarice, Jezerska kočja (prenočišče), Dom na Komni, slap Savice, hotel »Zlatorog«, kopel v jezeru.

Na Krvavec (1. sept.): V dveh avtobusih se je popeljalo 56 planincev iz Ljubljane skozi Smlednik in Vodice v Cerklje in dalje do vasi Grad, od koder je planinska družina krenila do Stiške vasi in nato do cerkvice sv. Ambroža k prvemu počitku. Na Kriški planini, kjer je še bila živina na paši, so bili izletniki postreženi s kislim mlekom. Okrog 11. ure so bili vsi v Domu na Krvavcu. Kmalu so se razkropili na vrh Krvavca, na Veliki Zvoh, na Greben in na Dolge Njive. Zvečer so bili vsi zbrani v Cerkljah za povratno vožnjo v Ljubljano.

Za izlet na Veliko Planino sta 6. oktobra odpeljala dva avtobusa 60 planincev iz Ljubljane čez Kamnik do Črne. Od gostilne »Pri Jurčku« so krenili na Malo Planino in končno na Veliko Planino. Od kočje so obiskali v najlepšem vremenu številne prijetne kotičke prostrane planote. Vrnili so se čez Dol, drznejši pa čez Konja in Presedlaj v Dom v Kamniški Bistrici. Na Kopišču sta jih čakala avtobusa.

S tem je Osrednje društvo SPD zaključilo svoje — vse res posrečene — izlete v lanski poletni sezoni. Pripravlja pa izlete za zimsko dobo. Triplič Ljubo.

Kočja pod Kopo električno razsvetljena. — V južnem zatišju Velike Kope je živahno delujoča Mislinjska podružnica SPD v Slovenjgradu postavila na sedlu Pungartu (1377 m) svojo prijetno, kar letoviško »Kočjo pod Kopo«. Bodri odbor je za to svojo kočjo oskrbel na originalen način, na vetrni pogon, električno razsvetljavo, ki je 14. decembra l. l. z intimno proslavo bila izročena svojemu namenu. Podružnica zasluži vse priznanje.

Most v Mednem je z decembrom l. l. prevzelo Osrednje društvo SPD v svoje varstvo. Posebno poročilo bo prinesla prihodnja številka.

Kózje — Kozjè. Trg Kózje se sklanja pridevniško: Kózjega, Kózjemu, v Kozjem, nad Kózjim (tako se naj popravi dotično mesto na str. 240 našega lanskega letnika); gora Kozjè (987 m, z naglasom na zadnjem zlogu) ima samostalniško sklanjo: Kozjè, Kozjà, na Kozjù, nad Kozjèm.

Vabilo

naročnikom in sotrudnikom »Planinskega Vestnika« za leto 1941.

Stopamo v peto desetletje našega Vestnika. Lansko leto smo ob zaključku četrtega desetletja kot zadnji dve številki 40. letnika izdali skrbno sestavljeno »Splošno kazalo« za vse dosedanje letnike, ki bi jih bilo 46 — ker je Vestnik začel izhajati l. 1895 — ko bi vojska s posledicami ne bila prekinila rednega izdajanja v letih 1914 do 1920. V vseh ostalih letih je naš mesečnik redno izhajal z neprekinjenim in vidnim napredkom na trdnih temeljih, varno očuvanih. Napredek, z vso vsebino, je nazorno razviden iz »Splošnega kazala«, naraslega za celo knjigo snovnih naslovov, imen, števil, ki z vso dokaznostjo pričajo, kako veliko stvarno in duševno prosvetno delo so v dolgi dobi štiridesetih let opravili, boreč se za narodno planinstvo in planinsko narodnost, s peresom in s telesom, z odprtim srcem in bistrim umom, budno skrbeč za duševni razvoj in gospodarsko dobrobit, trudoljubivi planinci in planinke vseh slojev in vseh starosti. V tem kazalu vidite naznačeno njihovo delo, berete njih imena. Kazalo je pač očiten dokaz za dobro izbrano smer, za zdravo življenjsko moč in — tudi to smemo reči — privlačnost planinstva, kakor ga razumejo naši planinci in ga javno zastopa naš Vestnik kot društveno glasilo. Z zadoščenjem se smemo ozirati nazaj.

In naprej? Vojska vihrá po svetu, nas obvihrava. Nismo v vojski, smo ob vojski. Četrto stoletje je preteklo in skoraj neizbrisni so v naših obmejnih planinah sledovi sile in grozot pretekle vojske. Zavedajoč se moči in pravice države in naroda, zremo mirno in zavestno v bodočnost, občutimo težave posebno z gmotne strani, a smo odločeni, tudi za naprej izvajati svojo vseletno nalogo, da bo Vestnik v okviru našega društva med rojaki dosledno širil smisel za spoznavanje ter neposredno telesno in duševno prilasčanje domače zemlje, čije krasote vršičijo v naših »planinah« v najširšem pomenu; a nadalje, da bo to domovino z vso njeño osebnostjo predočeval širšemu svetu ter pri tem nas same uvajal v širši svet. Planinski Vestnik je bil in mora — to

izjavljamo! — ostati važen in potreben prosvetni činitelj našega planinstva in domačinstva; spričo izredne razvitosti našega planinstva rase posredno tudi ugled našega naroda sploh.

Zaradi vojske smo občutno oškodovani s tem, da je zelo nezadovoljno izmenjavanje Vestnika s planinskimi časopisi vojskojčih se ali zavojskovanih držav in narodov. Zlasti hudo nas je zadelo nad 50 % no povišanje tiskovnih stroškov. Ta podražitev pomeni hudo preizkušnjo za Osrednje društvo SPD v Ljubljani, ki je doslej ves čas edino nosilo breme izdajanja Vestnika. Pri odločno prenizki naročnini 50 dinarjev za debelo knjigo 400 strani z nad 100 izvirnimi slikami je Osrednje društvo že doslej s težavo brez večjega primanjkljaja izdajalo naše društveno glasilo; odslej bo to mogoče — ker se na povišanje naročnine načelno ne misli — le z nezaznavno skromnostjo v opremi in s pritegnitvijo podružnic k sodelovanju i pri vsebini i upravi Vestnika, ki naj ostane vsebinsko, tipografsko in slikarsko na dosedanji višini. Nadaljevali bomo tudi z izdajo posebnih številok za določena planinska okrožja.

Gradiva imamo vedno v velikem izobilju za spise in slike; sotrudniki ostajajo zvesto v našem kadru. Kličemo pa v naše strnjene vrste še druge, nove; ker privilegijev ne poznamo in damo vsakomur priliko, da v dostojni obliki izpove svoje naziranje, je dobrodošel vsak, kdor ve o naši snovi kaj povedati.

Naročnina Planinskemu Vestniku je za tuzemstvo na leto (dvanaest številok) 50 din, za inozemstvo 80 din; dovoljuje se plačilo v obrokih. Naroča se pri Slovenskem planinskem društvu v Ljubljani (Aleksandrova cesta 4).

Tej številki smo priložili položnico Poštne hranilnice št. 11.004; prejemniki naj izvolijo s to položnico naročnino nakazati v teku meseca ali pa naj številko vrnejo.

*Uredništvo in upravništvo
»Planinskega Vestnika«.*

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO izda v kratkem knjižico :

„POTA IN KOČE V PLANINAH SLOVENIJE“

Knjižica bo priročno pomagalo za turiste in bo vsebovala poleg slik in opisov vseh postojank SPD tudi druga važnejša zatočišča v planinskih predelih Slovenije. Razen tega pa bo v tem priročniku seznam vseh zaznamovanih potov v slovenskih planinah. Okrog 25 zemljevidov, na katerih bodo točno zarisana posamezna planinska področja in z rdečo barvo včrtane markirane steze in poti v naših planinah, bo pojasnjevalo besedilo priročnika.

Po dolgih letih bo to prvi priročnik, ki bo vseboval vsa zaznamovana pota, ki vodijo po gorah Slovenije in bo zaradi tega koristen pripomoček in spremljevalec vsakega planinca.

Cena v mehko platno vezane knjižice v priročnem žepnem formatu bo Din 45,—, ki jo člani SPD lahko plačajo v dveh obrokih.

Planinci, poslužite se dolnje dopisnice in naročite knjigo „Pota in koč v planinah Slovenije“ pri

**OSREDNJEM DRUŠTVU SPD V LJUBLJANI
ALEKSANDROVA CESTA 4/I**

Odtgajte!

Naročilnica

Podpisani obvezno naročam en izvod knjige „Pota in koč v planinah Slovenije“ za nabavno ceno Din 45,—, ki jo poravnam takoj po prejemu — v dveh obrokih.

Ime in priimek: .....

Poklic: .....

Točen naslov: .....

Lastnoročni podpis :

Pozimi oskrbovane

planinske postojanke Osrednjega društva SPD

„Zlatorog“ ob Bohinjskem jezeru

železniška postaja Bistrica - Bohinjsko jezero, lastni avto za prevoz turistov

Dom SPD na Komni

stalno oskrbovan

Koča pri Triglavskih jezerih

od 15. februarja do 1. maja na razpolago kurljive sobe, penzijska cena din 85.—

Staničeva koča

od 15. marca do 15. maja, dostop iz Mojstrane skozi Zgornjo Krmo, penzijska cena din 90.—

Erjavčeva koča na Vršiču

dostop iz Kranjske gore

Dom na Krvavcu

dostop iz Cerkelj, kamor vozi avtobus iz Ljubljane

Koča na Veliki Planini

dostop pozimi najkrajši iz Črne

Dom v Kamniški Bistrici

tudi pozimi uporabna cesta za avtomobile in pešce.

Podrobne informacije o pozimi oskrbovanih planinskih postojankah in o izletih smučarjev - planincev dobite v društveni pisarni

SPD - Ljubljana, Aleksandrova cesta 4/I. - Telefon št. 40-56

Dom SPD na Komni (1520 m)

stoji sredi naših najlepših smučarskih pokrajin. Od decembra do maja je vsa Komna pokrita z debelo snežno odejo. Smučar-začetnik kakor tudi smučar-planinec imata na razsežnih belih poljanah ali strmih zasneženih pobočjih dovolj prilike za smučanje. Dom na Komni je tudi za manj izvežbane smučarje lahko dostopen.

Dom ustreza vsem zahtevam sodobnega planinskega doma. V Domu je centralna kurjava in lastna električna centrala. Na razpolago so 4 sobe z eno posteljo, 12 sob z dvema posteljama, 8 sob s štirimi posteljami, 2 moški in 1 ženska skupna spalnica. Dom ima 2 kopalnici. Velika in mala jedilnica s krasnim razgledom na Bohinjsko dolino in jezero (520 m) imata prostora za 120 oseb.

Dom je oskrbovan vse leto. Nudi najlepšo priliko za daljše bivanje in oddih v snegu, soncu in gorskem zraku.

Cene penziona:

za člane SPD in ostalih v Zvezi včlanjenih planin. društev	din 72—85
za nečlane	„ 77—95

Kurjava din 3.— dnevno.

Cene sobam:

za člane SPD in ostalih v Zvezi včlanjenih planin. društev	din 12—25
za nečlane	„ 17—30

Kurjava din 3.— dnevno.

Povišanje cen si pridrži uprava za primer izrednega porasta cen za živilske potrebščine.

Dom ima ugodne prometne zveze. Pri desetdnevem bivanju brezplačen povratek na železnici. Potrdila je kupiti pred odhodom pri „Putniku“ ali osebni blagajni na železnici obenem z vozovnico.

Avtotaksiji za „Zlatorog“ so na razpolago pri vseh vlakih. Cena din 90.— do hotela „Zlatorog“ (za 3 osebe). Za vsako nadaljnjo osebo din 25.—. Vožnja s sanmi stane do hotela „Zlatorog“ din 70.— (za 3 osebe).

Nosači (oblastveno pooblaščen) pri hotelu „Zlatorog“. Za nošnjo do 15 kg (nahrbtnik in smuči) din 30.—. Preko 15 kg din 2.— za 1 kg. — Dom ima redno dnevno poštno zvezo.

Smučarska šola. Vso zimsko sezono se vrše v Domu smučarski tečaji pod vodstvom smučkega učitelja JZSS. Pristojbina za smučarski tečaj za 6 dni znaša din 120.—. Pouk od 9. do 12. in od 3. do 5. ure dnevno. Posebne ure 20 din. Ob nedeljah smučarski izleti in ture po želji gostov.

Vsa nadaljnja pojasnila na naslov:

**Uprava Doma SPD na Komni
p. Sv. Janez - Boh. jezero, Jugoslavija**